

cember. In Januari vertoeven ten onzent echter ook nog heel wat individuen, terwijl de maanden Februari en Maart, al zijn de groote aantallen dan al geslonken, ook nog waarnemingsgelegenheden bieden. Overigens dient het merkwaardige feit te worden vastgesteld, dat zelfs tot ver in April sommige exemplaren het hier nog steeds uithouden, een verschijnsel, dat tot dusver in Nederland nog niet eerder werd waargenomen. Het is Taapken, die dit feit met betrekking tot Hilversum vermeldt. In Drente vertoeft op 2 April nog één individu te Meppel.

Over het algemeen kwamen de pestvogels hier te lande in kleine troepjes voor, meermalen zelfs als afzonderlijke individuen. Groepjes van 10—20 zijn, zonder bepaald zeldzaam te zijn, niet buitenmate talrijk; het is alleen Taapken, die met betrekking tot de provincie Groningen troepen vermeldt van bijna of zelfs iets meer dan 40; prof. D. O. de Vries deed, wat dezelfde provincie betreft, overeenkomstige waarnemingen.¹⁾

Het voedsel.

Dat wij van de pestvogels, die hier verschenen, zoveel hebben kunnen waarnemen, is, behalve aan de geringe schuwheid van de soort, grotendeels te danken aan het feit, dat de heesters en bomen, met welke vruchten en bessen de pestvogels zich voeden, in groten getale zijn aangeplant bij de menselijke woningen. Dit verklaart ook, dat de vogels in tal van steden verschenen. Het waren de vruchten van de volgende planten, waarnaar de pestvogels hun belangstelling lieten uitgaan: *Cotoneaster*, *Liguster*, meidoorn, roos, *Berberis*, *Taxus*, vuurdoorn, *Prunus*, hulst, lijsterbes, Gelderse roos; de voorkeur gaven zij aan beide eerstgenoemde struiken.

Slechts in één geval (te Haarlem) wordt gerept van 't eten van larven en insecten, die voor de dag kwamen bij het omzetten van een bladhoop.

Ornithologie van Nederland,

1944, 1e mededeling

DOOR

Dr C. G. B. TEN KATE.

Corvus fr. frugilegus L. — Roek. In 1944 vestigde zich een kolonie in het Victoriapark te Alkmaar; 31 Maart telde deze $\pm$ 30 nesten.

(G. J. Dik, med. J. G. van Marle).

¹⁾ In Oost-Pruisen zette een „mittelstarke" invasie in op 21 October; grotere zwermen verschenen van het einde van die maand af. In West-Duitsland verscheen de soort van 3 November af op Helgoland in enkele ex., op 2 December 40—50 stuks. Er zijn ook gegevens van het Wesergebiet en van Hannover. In Denemarken werden bij Skagers Horn de eerste ex. signaleerd op 30 October; op 4 November waren daar zelfs 200 stuks; op Laaland kwamen de eerste (30—40) op 15 November; zie Vogelzug, 14, p. 149 (Redactie; t. K.).

Coccothraustes c. coccothraustes (L.). — Appelvink. 10 Mei 1944 bij Neerlangbroek een nest met 1 ei, dat op 14 Mei met 5 eieren kon worden verzameld. (W. Hellebrekers).

In juni 1942 verschillende nesten aldaar (Ardea, 32, p. 228). (t. K.).

Carduelis carduelis subsp. — Putter. In de felle vorstperiode van 1942 in het Eemgebied tussen Kleine en Grote Melm op 23 Januari voortdurend kleine groepjes, die op de dijk de oude distelkoppen bewerkten.

(R. Tolman).

Voor winter 1941/42 zie ook Ardea, 31, p. 144.

(t. K.).

21 Nov. 1943, 1 ex. bij Spaarndam.

(W. J. Resoort).

17 Dec. 1943, 5 ex. te Bostel.

(J. R. H. Schaank).

Reeds 15—26 Sept. 1943 meldden de Helmondse vangers een prima trek, groepen van 40—50 stuks vlogen regelmatig over; de meeste ex. waren jonge, vuilgrijs vogels. Bij een door mij vastgehouden ex. trad pas eind Januari algehele rui in en werd de kleur veel lichter met rood.

(J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Voor de eveneens sterke trek in Zuid-Limburg zie het Verslag van het Ringstation Maastricht (Limosa, 17, p. 30).

(t. K.).

17 juli 1943, 1 zingend ♂ te Oosthuizen, N.H.; waarschijnlijk heeft de soort hier dus in een of andere boomgaard gebroed.

(A. van IJzendoorn).

Erratum: Mr Fr. Haverschmidt maakte mij er op attent, dat de nestvondsten in Mei 1943 in Vogelenzang en Bloemendaal identiek zijn. De met kleine letter gedrukte regel op p. 152 van Limosa, 16, 1943 gelieve men nu aldus te lezen: „Zie ook „Lev. Nat., 48, p. 31”. (t.K.).

Carduelis fl. flavirostris (L.). — Frater. 29 Oct. 1943, 3 ♀♀ gevangen bij Helmond; 6 en 28 Nov. 1943, resp. 3 en 9 waargenomen aldaar, bij de lokkers.

(J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Voor de vangst bij Maastricht op 20 Dec. 1943, zie Jaarverslag Ringstation Maastricht (Limosa, 17, p. 31). De soort schijnt dus toch in het binnenland minder zeldzaam te zijn dan tot nu toe op grond der officiële gegevens moest worden aangenomen. (Zie Nederl. Vogels, p. 92, waar slechts één vondst — bij Maastricht — werd vermeld).

(t. K.).

Carduelis flammea cabaret (P. L. S. Müll.). — Kleine barsmsijs.

In de week van 6—23 Jan. 1944, 3 ex. gevangen te Helmond; hiervan een ontvangen voor mijn volière. (J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Serinus canarius germanicus Laubm. — Europese kanarie. 10 April 1944, ♂, zingend op mijn volière (in de stad) te Eindhoven, waarin sinds een jaar of drie een paartje vertoeft. Op 28 April werden nog ex. in Helmond gevangen. Regelmatig komt de soort op de voor- en najaarstrek in Eindhoven voor. In 1943 namen de Helmondse vangers voor het eerst ook groepjes van 3—5 stuks waar.

(J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Voor de eveneens sterke trek in Zuid-Limburg zie het Verslag van het Ringstation Maastricht (Limosa, 17, p. 32).

(t. K.).

Waarnemingen, die op overwinteren wijzen, zijn: Maastricht, 13 Oct., 16 en 18 Nov., 26 Dec. 1943 en 2 Jan. 1944 telkens zingend waargenomen (Nat.

hist. maandbl. Limb., 33, p. 49). Volgens de Nederl. Vogels, p. 100, waren er geen gegevens tussen 7 Dec. en de 2e Maarthelft. Zie ook Limosa, 16, p. 153. (t. K.).

Pyrrhula p. coccinea (Gm.). — Goudvink. Eind September—begin October 1943 veel ex. in de omgeving van Oirschot en Helmond. Ik zelf nam er op één dag resp. 3 en 4 waar, de clandestiene vangers hadden weken van 6 stuks. (J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

9—11 Jan. 1944, 2 ♂♂ en 2 ♀♀ in een tuin te Soest, waar de soort niet broedt; zij wijdden hun aandacht aan *Solidago canadensis*. (R. Tolman). 18 Jan., 14 en 17 Febr. 1944, resp. 3 ♂♂ en 3 ♀♀, 1 ♂ en 1 ♀, 1 ♂ en 1 ♀ in mijn tuin te Zeist. (Prof. dr A. M. Brouwer, med. R. Tolman). ± 12 Febr. 1944, 2 ♂♂ in mijn tuin te Zeist.

(drs A. M. Brouwer Jr, med. R. Tolman).

Pyrrhula p. pyrrhula (L.). — Grote goudvink. Een in Nov. 1941 gevangen ♂ (ala 93 mm) uit de omgeving van Helmond, kwam in mijn bezit, terwijl op 16 Nov 1941 in mijn tegenwoordigheid een ♀ werd gevangen te Oirschot. (J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Dit zijn de eerste twee nieuwe vondsten sinds het verschijnen van het betreffende gedeelte van de Nederl. Vogels, waarin ook slechts 4 gevallen uit de periode 1925—1936 konden worden vermeld. (t. K.).

Passer m. montanus (L.). — Ringmus. 9 Jan. 1944, ± 60 stuks op een mager stukje grond bij de stopplaats Soest-Zuid, de zaden van varkensgras (*Polygonum aviculare*) etend. Zowel in slappe als in strenge winters in Soest zeer algemeen, aanmerkelijk talrijker dan in voorjaar en zomer, hoewel de soort er als broedvogel verre van zeldzaam is. (R. Tolman).

Lullula a. arborea (L.). — Boomleeuwerik. 11 Febr. 1944, 18 ex. op een braak liggende akker te Soest; op een gelijksoortig terrein, ± 100 m verder, ± 70 stuks. In de strenge winters van 1939, 1940 en 1941 in Januari en Februari zeer talrijk: op de uitgetrekte Eng liep het aantal toen in de honderden. De soort is in Soest een gewone broedvogel.

(R. Tolman).

Anthus c. campestris (L.). — Duinpieper. De Nederl. Broedvogels, p. 104, vermeldt alleen zingende ex. uit het jaar 1931 bij Soestduinen. Wij vonden na 1931 herhaaldelijk nesten en jongen in de Lange Duinen te Soest, waar in 1943 ook nog verschillende paartjes broedden.

(R. Tolman).

Anthus pratensis (L.). — Graspieper. 23 Juli 1943, ruim 50 ex. op ± 1½ km dijkvak langs het IJsselmeer te Blokker; wellicht jonge, nog rondzwervende vogels of vroege trekkers, zoals reeds vermeld in de Nederl. Vogel, p. 164.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Parus a. ater L. — Zwarte mees. 12 Sept. 1943, troep van ruim 50 ex. aan de kade van de binnenhaven te Huizen en 3 ex. in de biezen aldaar.

(Vogelwaarnemingen, Gooi, no. 13).

15 Oct. 1943, 3 ex., in de biezen aldaar.

(O. Briedé).

Zie ook Limosa, 16, p. 154.

(t. K.).

Aegithalos caudatus europaeus (Herm.) — Langstaartmees. 14

Jan. 1944, 5 ex. in populieren aan de Zuidelijke Wandelweg te Amsterdam en 21 Jan. 1944, een 12-tal in wilgen in het „Boschplan” aldaar.

(R. Tolman).

Zie ook „Vogels van Amsterdam”, p. 21.

(t. K.).

Panurus b. biarmicus (L.) — Baardmees. De soort is op het Kampereiland in het gebied langs het Zwarte Meer wederom sterk in aantal toegenomen; op vele plekken in de zône Garstesluis—Ramspol stelden wij paartjes vast, terwijl we op één plek drie nesten dicht bij elkaar aantroffen. Tijdens het hoge water op 25 en 26 Mei verdronken een viertal ons bekende nesten; een vijfde, dat veel hoger zat, bleef gespaard. (t. K.).

Lanius c. collurio L. — Grauwe klauwier. Aanvulling op Nederl. Broedvogels, p. 109—110: 26 Aug. 1943, ad. met pas uitgevlogen jongen, Montferland. (J. N. van den Brink).

Tot heden zowel broedvogel van het Soesterveen als van het Eemgebied (spoorlijn Amersfoort—Amsterdam). (R. Tolman).

25 Juli 1944, nest met jongen in vlierheg langs het terrein van de gemeentereiniging te Kampen. (t. K.).

17 April 1944, 1 ex. te Vlissingen. (G. J. M. de Greef).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 211, terugkeer in Mei of de laatste dagen van April; dit is dus een zeer vroege datum. (t. K.).

Bombycilla garrulus (L.) — Pestvogel. De aan de redactie toegezonden waarnemingen betreffende de invasie in winter 1943/1944 zijn verwerkt in de publicatie van den heer R. Tolman (zie p. 63—68). (t. K.)

Muscicapa b. hypoleuca (Pall.) — Zwartgrijze vliegenvanger. 20 April 1944, 2 ex. in mijn tuin te Vlissingen.

(G. J. M. de Greef).

Andere vroege data uit de laatste jaren zijn: 14 April 1942, Kotten (Ardea, 32, p. 223) en 22 April 1942, zingend ♂ bij Winterswijk (ibidem). (t. K.).

Phylloscopus collybita subsp. — Tjiftjaf. 5 December 1943, 1 ex. aan de Jeker bij Nekum, Zuid-Limburg. (Nat. hist. maandbl. Limb., 33, p. 50).

Voor andere December-waarnemingen, zie Nederl. Vogels, p. 224 en Limosa, 12, p. 31. (t. K.).

Acrocephalus sc. scirpaceus (Herm.) — Kleine karekiet. 22 Aug. 1943, 1 ex. in een rietkraag buitendijks te Lutjeschardam, waar ik de soort te voren nog nimmer had gezien; wellicht een vroege doortrekker.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Er is een vuurtoren slachtoffer van 25/26 Augustus (Nederl. Vogels, p. 242). (t. K.).

Acrocephalus palustris (Bechst.) — Bosrietzanger. Aanvulling op Nederl. Broedvogels, p. 99: 1941, in Utrecht in de omgeving van Hamersveld. (J. I. van Schaick en R. Tolman).

Ook op de Botshol en in het Amsterdamse „Boschplan”.

(R. Tolman).

Acrocephalus schoenobaenus (L.) — Rietzanger. 14 April 1944, zang gehoord aan de IJssel bij Kampen. (t. K.).

Andere, nog vroegere, data uit de laatste jaren zijn: 9 April 1936, Eernewoude (Ardea, 26, p. 75); 7 April 1939, Zwarte Water (Ardea, 29, p. 223); 11 April 1942, Rottemeren (Ardea, 32, p. 242) en 12 April 1942, Reeuwijk (ibidem). De in Nederl. Vogels, p. 246, vermelde vroegste datum: 7 April 1910, Steyl, is dus nog steeds niet overtroffen. (t. K.).

Turdus v. viscivorus L. — Grote lijster. Vestigde zich in 1944 in het gemeentelantsoen te Kampen, waar in April 4 nesten werden aange troffen; de mogelijkheid dat reeds eerder een enkel paar aldaar heeft ge broed is echter niet geheel uitgesloten. (t. K.).

Saxicola torquata rubicola (L.) — Roodborsttapuit. Aanvulling op Nederl. Broedvogels, p. 91—92: broedt in Soest zowel in 't Eem gebied (bij de spoorlijn Amersfoort—Amsterdam, dicht bij de Kleine Melm) als in de heidestrecken. (R. Tolman).

Phoenicurus ph. phoenicurus (L.) — Gekraagde roodstaart. 5 April 1944, eerste waarneming te Soest (♂). (R. Tolman). Voor Maart-data uit de laatste jaren zie Ardea, 30, p. 183; 32, p. 242 en Limosa, 11, p. 47 (zelfs 18 Maart!). (t. K.).

Phoenicurus ochrurus gibraltariensis (Gm.) — Zwarte roodstaart. Aanvulling op Nederl. Broedvogels, p. 92—93: 1 en 5 Juni 1943 op 2 verschillende plaatsen te Tiel een zingend ♂. (A. L. J. van IJzendoorn). Seizoen 1943, geregeld op minstens één plaats, in 1944 op twee plaatsen, zingend ♂ te Kampen. (t. K.).

(De heer W. J. Resoort schrijft d.d. 10 Februari j.l., dat er eind October—begin November 1942 vermoedelijk een sterke passage van deze soort is geweest, ten bewijze waarvan hij de volgende literatuurgegevens en eigen waarnemingen opsomt: NO polder, 29—30 October, enkele (Limosa, 16, p. 53); Doornspijk, 1 November, 2 ex. (Ardea, 32, p. 242); Amsterdam, 30 October, 1 ♂ en 2 ♀♀; 1 November, 2 ♀♀ op dezelfde plek (Ned. Centr. Inst. Groot Amsterdam, Sept. 1943, no. 3/4, p. 3); Marken, 5 November, 1 ex. (Limosa, 16, p. 30 en p. 63); polder, O van Haarlem, 29 October—2 November, meerdere ex., de eerste dag 3 ♂♂, later ook ♀♀ of juv., daarbij 30 October 2 ex. (minstens 1 ♂ hierbij) bij den Vijfhuizen in de Haarlemmermeer (Resoort); Castricum, 1 November, enkele (Veldkamp), later 1 ex. (Veldkamp en Resoort); Den Haag, Ockenburgh, 29 October, 1 ex. (Limosa, 16, p. 69).

Van 9 Aug. tot en met 13 October 1943, geregeld zingend ex. op dezelfde plaats te Maastricht; op andere plek aldaar op 23 October 1943 nog een paartje, waarvan het ♂ zong. (Nat. hist. maandbl. Limb., 33, p. 49). Op grond van het ringonderzoek was de aanwezigheid in het broedterrein slechts vastgesteld tot 12 September. (Nederl. Vogels, p. 300).

B., Apeidoorn zang tot 6 October 1940 (Ardea, 30, p. 254); te Groningen tot eind September 1940 (ibidem) en 4 October 1941 (Ardea, 31, p. 136). (t. K.).

Erithacus rubecula subsp. — Roodborst. 26 en 28 Aug. 1943, steeds 1 trekker in het langs het IJsselmeer gelegen Julianapark te Hoorn.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Volgens de Nederl. Vogels, p. 310, kan de trek al beginnen in de tweede decade van die maand. (t. K.).

Riparia r. riparia (L.) — Oeverzwaluw. 12 April 1944 5 ex. boven het Soester gedeelte van de Eem, waar de soort broedt. (R. Tolman). Vroege data uit de laatste jaren zijn: 7 en 8 April 1939 (Ardea, 29, p. 222); 3 en 5 April 1942 (Ardea, 32, p. 242) en zelfs 8 Maart 1941, Reeuwijk (Ardea, 31, p. 135). (t. K.).

Aanvulling op Nederl. Broedvogels, p. 87—88: 1943, en voorafgaande jaren, broedend op de Eng en in het Soester Eemgebied.

(R. Tolman).

Tot heden geregeld in twee kleine kolonies, resp. in Oosterholt en „de Plas”, gem. IJsselmuiden. (t. K.).

Upupa e. epops L. — Hop. 13 Mei 1944, 1 ex. tussen Marknesse en Emmeloord in de Noordoostpolder. (med. ten Kate).

28 Juni 1944, 1 ex. bij de Hamer, 4 km te N van Arcen.

(G. van Hellemond).

Voor het nieuwe broedgeval bij Den Haag, zie p. 88—89. (t. K.).

Alcedo atthis ispida L. — IJsvogel. (Medio Mei 1938, jongen voerend ex. in het Limburgs-Noord-Brabants grensgebied tussen Vierlingsbeek en Venray. (J. C. Boswijk en R. Tolman).)

Najaar 1943 en winter 1943/44 werd voor het eerst na de koude winters weer een groot aantal ijsvogels in ons land aangetroffen. Hieronder volgen de ingezonden gegevens, alsmede de waarnemingsplaatsen der gegevens, vermeld in de „Lev. Natuur” (L.N.) en „In Weer en Wind” (I.W.W.), provinciegewijs gerangschikt: Friesland: Zurich (L.N., 48, p. 125); Overijssel: Giethoorn (v. d. Most van Spijk); Kampereiland, 8 Sept. en 6 Jan. (med. t. K.); Kampen, 9 en 13 Dec. (med. t. K.); IJsselmuiden, 12 Maart (t. K.); Gelderland: Zutphen (I.W.W., 8, p. 20); Velp (I.W.W., 7, p. 252); Renkum (L.N., 48, p. 128); Utrecht: Zeist (L.N., 48, p. 125); bij Utrecht, op 5 plaatsen (I.W.W., 8, p. 60); Noord-Holland: 's Graveland, Naardermeer, Naarden, Overmeer enz. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 16); Wieringen: 26 Sept., 23 Oct. en 21 Nov. (med. Resoort); Bergen (I.W.W., 8, p. 60); Alkmaar, Dec.—Febr. (med. Resoort en L.N., 48, p. 104); Bloemendaal (med. Resoort en L.N., 48, p. 104); Overveen, Dec. en Jan. geregeld 1 ex. langs het kolkje en de Zanderijvaart (Resoort en L.N., 48, p. 114); Heemstede, begin Jan. op Groenendaal (med. Resoort); Bennebroek, 24 Dec. (Resoort); Zuid-Holland: Leiden (L.N., 49, p. 20); Den Haag (L.N., 48, p. 149); Kralingerhout (van den Brandeler); Zeeland: Noord-Beveland (L.N., 48, p. 115); veel waarnemingen op Schouwen, Walcheren en Zuid-Beveland, 1 in Zeeuws-Vlaanderen (L.N., 48, p. 150); Noord-Brabant: Brabantse Biesbos, op verschillende plaatsen (L.N., 49, p. 23); Eindhoven (I.W.W., 8, p. 60); Limburg: Maastricht, drie waarnemingen (Nat. Hist. Maandbl. Limburg, p. 50).

In Zeeland vielen drie waarnemingen reeds in de derde Juli-decade: 21 en 31 Juli, 1 ex., 's Gravenpolderse Weel, Zuid-Beveland en 28 Juli, 1 ex., Brouwershaven (zie in dit verband ook Limosa, 16, p. 155). (t. K.).

Dryobates major subsp. — Grote bonte specht. Aanvullende trek-

gegevens (zie Limosa, 16, p. 155): 12 Oct. 1943, 3 ex., Blaricum.

(O. Briedé).

16 Febr. 1944, 3 ex., Vondelpark, Amsterdam. (R. Tolman).

18 Oct. 1943, 1 en 13 Nov. 1943, 4 ex., Middelharnis (Lev. Nat., 48, p. 104); herfst 1943, eens 4 ex. te Kortgene (ibidem, p. 115).

Dryobates minor $\cong$ *hortorum* (Brehm) — Kleine bontspecht. 1 Juni 1943, 1 ex., w.s. ♂, in een boomgaard te Leeuwen (A. L. J. van IJzendoorn); zomer 1943, geregeld een paartje te Vianen (K. Waldeck). 1944, broedgeval te Oirsbeek, Zuid-Limburg (Nat. hist. Maandbl., Limb., 33, p. 41).

Dryocopus m. martius (L.) — Zwarte specht. (1942, vermoedelijk broedend te St. Michielsgestel, waar gedurende voorjaar en zomer voortdurend een paartje aanwezig bij het seminarie Beekvliet.)

(R. Tolman).

Cuculus c. canorus L. — Kockoek. 11 April 1944 reeds een ex. bij Wageningen. (J. Muller).

14 April 1944, een ex. bij Bakkeveen. (med. G. Bosch).

Bubo b. bubo (L.) — Oehoe. 30 April 1944 op de Schaesberg bij Valkenburg (L.) een zeer grote uil opgejaagd, met opvallend grote vlucht en van tamelijk lichte kleur, m.i. een oehoe; voor een bosuil belangrijk te groot. (W. Hellebrekers).

De Nederl. Vogels, p. 395, vermeldt slechts één inlandse vondst, eveneens uit Zuid-Limburg (Nuth, tussen 1882 en 1887); dit zou dan het 2e geval zijn, daar sindsdien geen andere waarnemingen zijn gepubliceerd. (t. K.).

Falco s. subbuteo L. — Boomvalk. 1943, nest te Maarn, 4 jongen kwamen groot (A. A. J. H. Marres); in 1943 waarschijnlijk ook gebroed te Vianen (K. Waldeck); te Leeuwarden een nest vlak tegenover mijn huis (Tsj. Gs. de Vries).

Falco columbarius subsp. — Smelleken. 12 Febr. 1944, ♀ of juv. ex. boven de Soester Eng. (R. Tolman).

Het aantal winterwaarnemingen uit de laatste jaren is vrij groot; in Ardea (28, p. 104; 30, p. 244; 31, p. 122) en Limosa (15, p. 83; 16, p. 64) werden er totaal 18 vermeld. (t. K.).

Circus pygargus (L.) — Asgrauwe kuikendief. (Eerste decade van Juni 1938, vogel opgejaagd van een 4-legsel in het hoogveengebied van Fochtelo).

(J. C. Boswijk en R. Tolman).

In de Nederl. Broedvogels, p. 27, slechts vermeld als waargenomen in de broedtijd voor deze localiteit (eveneens 1938). (t. K.).

30 April 1944, ♂ ad., overtrekkend, Kampereiland. (t. K.).

Milvus m. milvus (L.) — Wouw. 6 Febr. 1944, 1 ex. overvliegend bij Speulde, gem. Ermelo. (A. A. Tjittes).

Sinds het begin van deze eeuw is dit de 2e waarneming in Februari; de eerste is die van 26 Febr. 1941 bij Barendrecht (Limosa, 14, p. 122). (t. K.).

Halieetus a. albicilla (L.) — Zeearend. 12 Dec. 1943, 1 ex. O → W langs de kust, Emmond. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 16).

Pernis a. apivorus (L.) — Wespensdief. 19 Oct. 1943, juv. ex., verlamd aangetroffen in een weiland bij Eindhoven; knapte ten huize van een mijner kennissen weer op; eet gortepap, is gek op kunsthoning, maar weigert suiker absoluut. Kikkers, wormen, muizen enz. nuttigt hij graag.
(J. H. D. Scholte, med. Eijkman).

Pandion h. haliaetus (L.) — Visarend. 11 April 1944, ♀ ad., doodgevonden onder Eernewoude (coll. Fries Nat. hist. Mus., Leeuwarden) (G. Bosch). 11 en 12 Mei 1944, 1 ex. Kortenhoeve (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 20). 17 Mei, 1 ex., L. Wasmeer (ibidem). 5 Aug. 1944, 1 ex. gezien, dat diezelfde dag was geschoten aan de IJsselmeerkust bij Kampen. (t. K.).

Ciconia c. ciconia (L.) — Ooievaar. Van de nesten in de omgeving van Kampen waren er in 1944 twee, waarin jongen werden groot gebracht, nl. vijf stuks (!) in dat aan de Jules van Hasseltweg te Kampervveen en drie in dat te 's-Heerenbroek, aan de weg Kampen—Zwolle. In Zalk was het nest, dat sinds ± 1940 op de „Labberenkamp” is gevestigd, met de 3 eieren van de schoorsteen gewaaid, terwijl het nest te Oosterholt, gem. IJselmuiden, alleen door een wijfje werd bewoond, dat 5 of 6 eieren had gelegd. De overige nesten waren of in 't geheel niet bewoond of brachten 't in ieder geval niet tot eieren. (med. t. K.). De twee nesten te Nijkerk (Vel.) op kasteel „Salentein” en Huize „de Hoek”, waren beide bewoond; er kwamen totaal 7 jongen groot.

(M. M. van Esveld, med. t. K.)

Ciconia nigra (L.) — Zwarte ooievaar. Gedurende de eerste decade van Sept. 1944 vrij geregeld 1 ex. in het Z.O.-deel van de N.O.-polder; in die zelfde periode 1 ex. (zelfde?) aan de kust van het IJsselmeer bij Kampen.
(med. t. K.).

Platalea l. leucorodia L. — Lepelaar. 18 Mei 1943, 8 ex. aan de kust te Wervershoof; 25 Juni 1943, 1 ex. overvliegend bij Wijdenes.
(A. L. J. van IJzendoorn).

Ardea p. purpurea L. — Purperreiger. 30 April 1944, 1 ex. in het oude broedterrein, aan het „Zwarte Meer”, Kampereiland; nadien niet meer waargenomen.
(t. K.).

Botaurus st. stellaris (L.) — Roerdomp. In het broedseizoen 1944 zag ik 1 ei van een uitgehaald nest en vonden wij zelf een door ongedierte geplunderd nest met schaalresten en een nest, waarin jongen groot kwamen, terwijl de bewaker van het Kampereiland nog op verschillende andere plekken van ditzelfde gebied — langs het Zwarte Meer — oude vogels waarnam.
(t. K.).

Cygnus b. bewickii Yarr — Kleine zwaan. 31 Oct. 1943, minstens 1000 op het IJsselmeer benoorden de Ketel langs het Kampereiland.
(t. K.).

Branta leucopsis (Bechst.) — Brandgans. 11 Juni 1943, 1 ex. op IJsselmeer bij de Nek, gem. Schellinkhout (werkelijk wild ex.?).
(A. L. J. van IJzendoorn).

Voor vroegere zomerwaarnemingen zie Nederl. Vogels, p. 563; Ardea, 31, p. 117 en 32, p. 232. (t. K.).

12 Dec. 1943, 40 ex. op ijs langs dijk, Eemmond (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 16).

5 Jan. 1944, 's morgens 5 ex. en 's middags 12 ex., vliegend over de inrichting „Voorburg” te Vught; 7 Jan., resp. 23, 27 en 43 stuks aldaar; een jager had er 4 Jan. reeds $\pm$ 50 gezien. (J. R. H. Schaank).

Voor vroegere waarnemingen in het binnenland, zie Nederl. Vogels, p. 563; Ardea, 31, p. 116 en Limosa 13, p. 82. (t. K.).

Tadorna tadorna (L.) — Bergeend. 18 Juli 1943, 1 ad. ex. op het IJsselmeer, te Wervershoof. (A. L. J. van IJzendoorn).

14 April 1944, 2 ex., IJsselmeer bij Kampervnieuwstad, gem. Doornspijk. (t. K.).

Anas strepera L. — Krakeend. 30 Mei 1944 bij „Jepma-kolk” in het „Noord” of „Buitenveld” onder Hardegarijp (Fr.), ♀ van nest gejaagd. Het zat verborgen onder een waterwilgstruikje (*Salix Caprea*), dat stond aan een grotendeels weer verlande (dichtgegroeide) verbindingssloot tussen twee oude veenpetten. De 6 eieren, die waarschijnlijk een vervolglegsel vormen, waren totaal onbebroed. De streek is van ouds als broedplaats van de soort bekend (cf. Orgaan Cl. N. V., 3, p. 152). Voor 1943, zie Limosa, 16, p. 159. (Tsj. de Vries).

Netta rufina (Pall.) — Krooneend. $\pm$ medio Juni—begin Juli 1943, geregeld aan de kust van het Kamperleiland door den bewaker waargenomen, soms wel 20 à 25, meestal 6, 7 à 8 etc.; er waren geen ♂♂ in prachtkleed bij. (med. t. K.).

Aythya ferina (L.) — Tafeleend. 1943, broedgeval te Kinderdijk; het ♀ met 7 jongen, van het stadium van donsjongen af, geregeld waargenomen. (H. Ruiter).

Aythya m. marila (L.) — Toppereend. 23 Juli 1943, 1 ♂, op het IJsselmeer bij Tersluis, gem. Venhuizen. (A. L. J. van IJzendoorn). Voor verdere Juli-waarnemingen uit de laatste jaren, zie Ardea (28, p. 103; 29, p. 212; 30, p. 241; 31, p. 119 en 32, p. 233), Limosa (13, p. 109) en 3e Aanvulling op Vogels Zuiderzeegebied. (t. K.).

Clangula hyemalis (L.) — IJseend. 1 Dec. 1943, 1 ♂, Spakenburg. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 16). 26 Dec., 1 ♀ voor de Eemmond. (ibidem).

5 Jan. 1944, 1 ex. in ♀-kleed, waarschijnlijk ♂ juv., in het IJ van Spaarndam. (W. J. Resoort).

Somateria m. mollissima (L.) — Eidereend. In 1943 zouden $\pm$ 25 paar hebben gebroed op de Boschplaat te Terschelling; de meeste nesten werden uitgehaald (Lev. Nat., 48, p. 104). Volgens Nederl. Broedvogels, p. 24, werden in 1941 aldaar 4 nesten gevonden. (t. K.).

Melanitta n. nigra (L.) — Zwarte zeeëend. 1 Dec. 1943, 1 ♀, Spakenburg. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 17).

Mergus serrator L. — Middelste zaagbek. 11 April 1943, 40 ♂♂ en ♀♀ op het IJsselmeer te Blokker; waren daar op 10 April nog niet. (A. L. J. van IJzendoorn).

Phalacrocorax carbo sinensis (Shaw en Nodder) — Aalscholver. 11 Juli 1944, 1 ad. ex. met dons jong, reeds vrij groot, in een tocht in de Noordoostpolder; een tweede dons jong dreef dood in de tocht. Het jong werd geregeld gevoerd; de oude vogel kwam daarbij steeds uit dezelfde richting aanvliegen, ging dan zitten op een grondwal langs de tocht om daarna bij het jong in de tocht neer te strijken. 's Avonds ging de ad. vogel zitten op een in de buurt staande dragline, die de volgende dag geheel was witgekalkt. Daar het jong onder de nog geheel onbegroeide wal van het pas gegraven tochtgedeelte geen schuilplaats kon vinden, is het zeer waarschijnlijk de prooi geworden van 2 zwarte kraaien, die daar al enige tijd waren waargenomen. (med. t. K.).

Deze waarneming, afkomstig van een alleszins betrouwbaar opzichter uit de NOpolder, die sinds jaren ornithologisch geschoold is, maakt het vrijwel zeker, dat daar in de omgeving een nest geweest moet zijn, waarschijnlijk in het riet. Hoe de jongen van deze nestblijvers in de tocht terecht kwamen, is echter niet duidelijk; waarschijnlijk mensenwerk. (t. K.).

Fulmarus gl. glacialis (L.) — Noordse stormvogel. 13 Febr. 1944, ♀ (lichte phase), Oude begraafplaats, Leeuwarden (coll. Fries Nat. hist. Mus.). (G. Bosch).

Dit is de 7e vondst in het binnenland (zie Nederl. Vogels, p. 688) (t. K.).

Podiceps gr. griseigena (Bodd.) — Roodhalsfuut. 26 Nov. 1943, 2 ex. in het IJ van Spaarndam.

(W. J. Resoort en A. van der Most van Spijk).

Podiceps n. nigricollis Brehm — Geoorde fuut. 18 April 1943, 1 ex. in prachtkleed in een dijkput te Lutjeschardam.

(A. L. J. van IJzendoorn).

3 en 5 Mei 1943, 2 ex. in buitendijkse plas te Huissen, Betuwe.

(J. N. van den Brink).

Streptopelia t. turtur (L.) — Tortelduif. 12 Juli 1944, 2 troepen van totaal minstens 100 stuks heen en weer vliegend en soms in de vliegdennen invallend op de Ermelose heide, even buiten het Putter bos. (t. K.).

Haematopus o. ostralegus L. — Scholekster. Vestigde zich in 1942 in Maarsbergen, waar in dat jaar een 2-legsel en in 1943 een 3-legsel werd gevonden. (C. S. van Beuningen, med. R. Tolman).

Broedde in 1943 zowel in het Soester als in het verdere gedeelte van het Eemgebied. (R. Tolman).

In 1943 en 1944 een broedgeval op een roggeakker in de buurtschap Appeel, tussen Nijkerk en Voorthuizen. (M. M. van Esveld, med. ten Kate).

27 April 1943, 3-legsel gezien, dat was gevonden op een weiland niet ver van de dijk te Scharدام; 16 Juli 1943, 2 ad. met 1 juv., dat wel in die omgeving was uitgebroed, bij de plas aan de Nck, bij Hoorn.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Charadrius b. hiaticula L. — Bontbekpluvier. Broedde in 1944 op het opgespoten terrein aan het IJsselmeer bij Kampen, langs de zuidelijke Ketelkrib; legsel van 3 Juni in mijn collectie; op 2 Juli weder een nest met 3 eieren aldaar.

(t. K.).

Charadrius dubius curonicus Gm. — Kleine pluvier. Broedde in 1944 op het Kampereiland weder op het volgespoten voormalige Rechterdiep (minstens 4 paartjes) en op het opgespoten terrein aan het IJsselmeer langs de zuidelijke Ketelkrib (minstens 3 paartjes).

(t. K.).

Crocethia alba (Pall.) — Drieteenstrandloper. 21 Mei 1944, 1 ex. in overgangskleed op een zandig plekje aan de kust bij Harderwijk.

(A. A. Tjittes).

Het aantal gegevens van de voormalige Zuiderzeekust is zeer gering (zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 32 en 1e, 2e en 3e aanv., alsmede Ardea, 32, p. 238). (t. K.).

Calidris c. canutus (L.) — Kanoetstrandloper. In September 1943 op de door de abnormaal lage waterstand van het IJsselmeer grote slikvlakten langs de kust bij Kampen herhaaldelijk koppeltjes waargenomen; ook den bewaker was de talrijkheid opgevallen.

(t. K.).

Calidris alpina subsp. — Bonte strandloper. 3 Nov. 1943, minstens 2000 op een door de abnormaal lage waterstand uitgestrekte slikvlakte bezuiden de Ketel aan de kust bij Kampen.

(t. K.).

Calidris alpina schinzii (Brehm) — Kleine bonte strandloper. Broedde in 1943 weder op de Makkumerwaard; het legsel verdronk door een ZW-storm (Lev. Nat., 48, p. 125).

Calidris testacea (Pallas) — Krombekstrandloper. 19 Aug. 1943, 1 ex. (met 3 *C. alpina*) buitendijks bij de vuurtoren op het eiland Marken.

(A. L. J. van IJzendoorn).

22 en 29 Aug. 1943, resp. 1 en 25 ex., Huizen. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 18).

1, 16, 19, 20, 21 en 26 Sept., resp. 1, enkele, 1, 10, $\pm$ 10 en 5 ex. aldaar. (ibidem). 3 Oct., 20 ex. aldaar. (ibidem). 24 Oct., 3 ex., Eemmond. (ibidem).

Calidris temminckii (Leisl.) — Kleinste strandloper. 17 Mei 1943, zeker enkele tientallen bij plasjes langs de Westkust van Schokland.

Bij de waarnemingen, vermeld in Limosa, 16, p. 57, kan de restrictie „waarschijnlijk temminckii” worden geschrapt. Hierbij waren mij de volgende kenmerken opgevallen: het hoge, korte „titi”-geluid, alleen bij het opvliegen gehoord, het zeer kenmerkende gedrag, nl. het doodstil blijven zitten bij gevaar, het rustige zwijgende voedselzoeken, dan dit witte buitenste staartpenen en tenslotte de gelijkenis met de oeverloper. Dit is in overeenstemming met wat Sluifers opgeeft in zijn laatste publicatie (Ardea, 33, p. 50—73). Dat bovengenoemde waarnemingen destijds niet als zeker werden gepubliceerd, vond zijn oorzaak in het

feit, dat ik er met het verenkleed niet uit kon komen. Waar nu volgens Sluiter s de adulte *minuta* en *temminckii* in het veld practisch niet te onderscheiden zijn, valt deze moeilijkheid weg. Onder de waargenomen ex. waren er met effen grijze rug en met meer bruine, geelgerande vlekjes op de rug; misschien waren deze laatste ex. al gedeeltelijk in zomerkleed. Ook het verschil in biotoop, dat Sluiter s opgeeft, kwam in de NOPolder tot uiting: *minuta* meer op de open slikvlakten, *temminckii* op slik met enige begroeiing en dekking. (J. Muller). 23 Mei 1943, 1 ex. op het slik te Wervershoof.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Tringa hypoleucos L. — Oeverloper. 2 Juli 1943, 1 ex. te Wijdenes.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Voor andere waarnemingen op 2 Juli zie de Nederl. Vogels, p. 815; verder vanaf 1 Juli 1942, NOPolder (Limosa, 16, p. 57).

(t. K.).

Phalaropus lobatus (L.) — Grauwe franjepoot. 19 Sept. 1943, 1 ex. in winterkleed, slik te Huizen. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 13). 10 Sept. 1944, 1 ex., reeds grotendeels in winterkleed in de geïnandeerde Spieringkorver binnenpolder onder Sloterdijk. (J. E. Sluiter s).

Himantopus h. himantopus (L.) — Steltkluit. 10 Mei 1944, 4 ex., L. Wasmeer (een paar dagen later nogmaals 4 ex. aldaar). (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 20). 14 Mei 1944, 7 ex. op de kwelplas bij Schokkerhaven, Noordoostpolder; 2 ex. hiervan leken gepaard. (J. Muller). 2 Juli en 31 Aug. resp. 2 en 3 ex. in de geïnundeerde Bijlmermeer polder, bezuiden Amsterdam (med. Sluiter s). 26 Aug., 8 ex. (3 ♂♂ ad., 2 juv. van dit jaar en waarschijnlijk 3 ♀♀) in de geïnundeerde Achtersluis polder, tussen Zaan en Zijkanaal H, bewesten de Rothoek. (J. E. Sluiter s).

Recurvirostra a. avosetta L. — Kluit. 3 Juni 1944, nest met 3 aangepikte eieren aan het IJsselmeer bij Kampen op het opgespoten terrein langs de Zuidelijke Ketelkrib; aanvankelijk zouden er minstens 6 paartjes hebben genesteld, maar de eieren zouden op Hemelvaartsdag zijn uitgehaald. Mogelijk staat de vestiging in verband met het verdwijnen van de kolonie langs de westkant van Schokland (zie Limosa, 16, kaart 11, p. 134). Overigens is de mogelijkheid niet uitgesloten dat deze eerste vestiging op Kamper grondgebied reeds in 1943 plaats had, aangezien de soort daar in dat jaar niet alleen herhaaldelijk werd waargenomen (zie Limosa, 16, p. 66), maar door den bewaker van het Kampereiland tijdens het vissen ook herhaaldelijk ter plaatse een heftig alarmerend paar werd geobserveerd, dat de indruk maakte jongen te hebben. (t. K.).

1943: 22 April, 8 ex., Huizen (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 9). 2 Mei, 2 ex., Valkeveen (ibidem). 17 Juli, 5 ex., verder 1 → W, Huizen (ibidem, no. 13). 1, 12, 17 en 26 Sept. resp. 2, 3, 2 en 3 ex. aldaar, op 26 Sept. bovendien 1 ex. ver boven zee → W (ibidem). 19 en 21 Sept., resp. 9 ex. langs trekkend en 8 ex., Eemmond (ibidem). 3, 5 en 7 Oct., resp. 4, 5 en 6 ex., Eemmond (ibidem, no. 17). 9 en 10 Oct., resp. 15 en 14 ex., Huizen (ibidem). 24 Nov., stervend ex., Kortenhoef (ibidem). 1944: 7 Mei, 2 ex., Huizen (med. Dr W. K. Kraak).

Limosa lapponica subsp. — Rosse grutto. 17 Juli 1943, 2 ex. in over-

gangskleed in de polders tussen Eda m en Oosthuizen.

(A. L. J. van IJzendoorn).

10 Aug. 1943, 3 ex. → W, Huizen. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 19).

24 Oct. 1943, 1 ex., kust van het Kampereiland. (t. K.).

8 Maart 1944, 1 ex., ibidem. (t. K.).

30 April 1944, 2 ex. (♂ en ♀, zomerkleed) Eemmond.

(med. Dr W. K. Kraak).

Chlidonias n. niger (L.) — Zwarte stern. Aanvullingen op de vestingen, vermeld in de Nederl. Broedvogels, p. 70—72: 1938, Lange Veen, Berkenwoude, Krimpenerwaard, verscheidene tientallen individuen sterk. (Jan P. Strijbos en R. Tolman).

1941, Westhoek, Lekkerkerk. (C. A. den Oudsten en R. Tolman).

In Noord-Holland ook aan Spaarne en Liede. (R. Tolman).

Gelochelidon n. nilotica (Gm.) — Lachstern. 29 Juli 1943, 3 ex., roepend, van uit de polder het IJsselmeer op trekkend, bij de Binnen- en Buiten Uiterdijk, gem. Schellinkhout. (A. L. J. van IJzendoorn).

13 Mei 1944, 1 ex., druk roepend → NO aan de IJsselmeerkust bij Lage Bijssel (Vel.). (A. A. Tjittes).

Sterna s. sandvicensis Lath. — Erratum: Mr Fr. Haverschmidt berichtte mij, dat de op p. 162 van Limosa, 16, 1943, door Strijbos gebezigde woorden: „waar in 1942 geen enkel paar kans heeft gehad jongen groot te brengen” onjuist zijn; de heer Haverschmidt heeft in Juli van dat jaar jongen op de Mokkebank geringd. (t. K.).

Sterna h. hirundo L. — Visdiefje. 12 April 1944, 3 ex. boven de Eem in Soest. (R. Tolman).

Zie ook Nederl. Vogels, p. 898. (t. K.).

Is de laatste jaren op tal van plaatsen van het Eemgebied, in 1943 ook in het Soester gedeelte, gaan broeden; neststand zeer verspreid, nauwelijks kolonievormig. (R. Tolman).

16 Mei 1943, 2-legsel op buitendijks grasland te Scharдам; naar hun gedragingen te oordelen, broedde er nog een tweede paartje.

(A. L. J. van IJzendoorn).

Sterna a. albifrons Pall. — Dwergstern. 23 Juli 1943, 3 ad. ex. ± → O, de dijk volgend, te Tersluis, gem. Venhuizen. (A. L. J. van IJzendoorn). 1 Aug. 1943, 2 ex. langs vliegend, Huizen. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 20).

2 Aug. 1943, 2 × 1 ad. ex. (zelfde?) vissend aan de kust van het Kampereiland; ook de bewaker van het Kampereiland, zag de soort in Augustus, evenals o.a. in 1941 (zie 3e aanv. v. Vogels Zuiderzeegebied, p. 26) herhaaldelijk langs trekken. (t. K.).

29 April 1944, 1 ex., Eemmond. (Vogelwaarnemingen Gooi, no. 20).

28 Mei, 2 ex., Oud-Loosdrecht. (ibidem).

4 Juni 1944, 1 ex., vissend in het Zwarte Meer, bij de Ramspol, Kampereiland. (Bewaker, med. t. K.).

Larus minutus Pall. — Dwergmeeuw. 23 Juli 1943, een 1-jarig ex., van het IJsselmeer landinwaarts vliegend bij Oosterleek.

(A. L. J. van IJzendoorn).

1 Sept. 1943, 1 dood ex. (2e jaars), Huizen. (Vogelwaarn. Gooi, no. 13).

17 Juli 1944, 268 ex. (waarvan 21 juv.), Hoophuizen.

(med. Dr W. K. Kraak).

Larus argentatus argentatus Brehm — Zilvermeeuw. Broedde in 1944 weder in de Noordoostpolder; zie verder het eerstvolgende desbetreffende verslag. (t. K.).

Rissa tr. tridactyla (L.) — Drieteenmeeuw. 3 Maart 1943, ad. ex. IJsselmeerkust, Kampereiland (in particulier bezit te Kampen; t. K.). 6 Febr. 1944, ♀ ad. IJsselmeerkust, Gaasterland (coll. Fries Nat. hist. Mus., Leeuwarden). (G. Bosch).

17 Juni 1944, 1 ad. in vol zomerkleed, tijdens stormweer dood gevonden aan de kust bij Harderwijk. (A. A. Tjittes).

Het aantal gegevens van de oude Zuiderzeekust is gering (zie Vogels Zuiderzeegebied, p. 61 en de Aanv. I—III en Limosa, 16, p. 66, alsmede Ardea, 32, p. 240: 8 en 11 Aug. 1942 dood ad. ex., Mokkebank). (t. K.).

Alle a. alle (L.) — Kleine alk. 6 Febr. 1944, 1 gaaf ex. tussen aanspoelsel aan de kust bij Harderwijk. (A. A. Tjittes).

5 Maart 1944, 1 ex., nog levend, tussen de dennen te West-Terschelling (coll. Fries Nat. hist. Mus., Leeuwarden). (G. Bosch).

Fratrcula arctica subsp. — Papegaaiduiker. 30 Jan. 1944, ♀ juv. (ala 165 mm) in aanspoelsel te Zwarte Haan, Fr.; 16 Maart 1944, ♂ juv. (ala 157 mm), Uithuizen, Gr. (beide in coll. Fries Nat. hist. Mus., Leeuwarden). (G. Bosch).

Grus gr. grus (L.) — Kraanvogel. 5 Februari 1944, grote klucht, bij Nieuwkuyk, N.Br. (A. C. Merckx jr, med. J. G. van Marle). Ook bij Barneveld omstreeks deze datumesignaleerd. (J. G. v. Marle). Volgens van Oordt en Verwey, 1925, p. 31, in het voorjaar vooral in Maart, doch ook nog in April. Sindsdien zijn drie Februari-waarnemingen gepubliceerd: 12 Febr. 1925, Steijl, Noord-Limburg (Avif. Limb., p. 157); 20 Febr. 1943, Houtthem, Zuid-Limburg (Limosa, 16, p. 67) en eveneens 20 Febr. 1943, Russum (ibidem). (t. K.).

Rallus a. aquaticus L. — Waterral. 24 Mei 1944 vond ik, tussen Garijp en Eernewoude, in een galigaanpol, een nest met 7 nog onbebroede eieren; het ♀ zat op het nest. 30 Mei vond ik in het „Noord” of „Buitenveld” even ten N van de spoorbaan van Hardegarijp naar Veenwouden, aan de kant van een oude veenpet, een uitgepikt ei. Het broeden in deze streek was tot dusver nog niet bekend. Op 14 Juni werden mij te Eernewoude 2 eieren getoond, die vlak bij dat dorp door een jongen uit een nest met 9 stuks waren genomen. (Tsj. de Vries).

Lyrurus t. tetrrix (L.) — Korhoen. (Eerste decade van Juni 1938, ♀ op voltallig legsel in het hoogveen gebied van Fochtelo. Kampen, September 1944.) (J. C. Boswijk en R. Tolman).

In Nederl. Broedvogels, p. 36, slechts vermeld als waargenomen in de broedtijd voor deze localiteit. (t. K.).

Aan de opsomming van de Utrechtse broedgebieden in Nederl. Broedvogels, moeten nog worden toegevoegd de Soesterheidsterreinen, waar de soort vrij talrijk broedt; in 1943 en voorafgaande jaren vooral bij de vroegere stopplaats de Paltz. (R. Tolman).

Kampen, September 1944.

Een broedgeval van de kolgans, *Anser a. albifrons* (Scop.) in Nederland

DOOR

TSJEARD Gs. DE VRIES.

In het noordelijk deel van het door Albar da beschreven¹⁾ klassieke broedgebied van de grauwe gans, waarin deze soort ongeveer een eeuw lang (van 1819 tot $\pm$ 1910) heeft gebroed, kan het oog en het oor van den ornitholoog tegenwoordig weer opnieuw worden getroffen en gestreeld door het vliegbeeld en het stemgeluid van oogenschijnlijk wilde ganzen. Nu zijn het echter geen grauwe- maar riet- en (in hoofdzaak) kolganzen. Zij zijn het eigendom van een, aan den grens van een uitgestrekt moeras-terrein wonenden ganzenvanger, een van de weinigen, die, tot 1944, dit bedrijf uitoefenden. De vogels dienen tot lokganzen, doch vliegen vrij rond, zoeken hun voedsel en broeden in de moerassige omgeving. Tegen den vangtijd worden zij opgehokt. Is deze afgeloopen dan herkrijgen zij hunne vrijheid, doch blijven in de omgeving.

's Winters krijgen zij vaak gezelschap van — soms vrij groote — troepen aanverwante en soortgenooten, die, met hen, ook op de voerplaatsen komen, welke de vanger dan voor zijne vogels aanlegt.

's Voorjaars vertrekken die overwinteraars, sommigen wat vroeger, anderen wat later, weer naar hunne broedgebieden. Na den laatsten strengen winter (die van 1941 op '42), treuzelde echter een drietal ganzen, twee kleine riet- en één kolgans, zóólang met de afreis, dat men begon te gelooven, dat ze in 't geheel niet zouden vertrekken. Maar in het laatst van April verdwenen toch de rietganzen. De kolgans bleef echter achter en is, sedert dien, in de streek blijven hangen. Zij (het is een ♀) vliegt, net als de lokganzen, in de omgeving rond en zoekt en vindt daar haar voedsel. De verhouding tot de „tamme” vogels (riet- en kolganzen) is er eene van elkaar wederzijds dulden.

In het laatst van Mei 1943²⁾ begon het wilde ♀ een nest te maken. Er werden toenaderingspogingen geconstateerd tusschen haar en één van de tamme genten. Van welke zijde die uitgingen, kon niet worden vastgesteld

¹⁾ „Naamlijst der in de provincie Friesland, in wilden staat waargenomen vogels”. Leeuwarden 1884. Niet in den handel.

²⁾ In 1942 werden geene pogingen tot nestelen waargenomen. Blijkbaar was de gans te jong.